

У прошлом тексту сам рекао да ЕУ иде или у фашизам или у распад. Сада ћу да појасним ту своју тврдњу. У међувремену се искристалисало питање о наднационалним великим овлашћењима или о неком моделу који ће имати велика овлашћења, али неће бити наднационалан (Саркози), па ћу пробати и то да појасним.

1. Зашто фашизам

1.1. Одмах да истакнем да уопште не мислим да је у питању нека преовлађујућа, повампирена, фашистичка идеологија, која ће скренути ЕУ са демократског пута, користећи пре свега политичку равн. Не. Ја говорим о томе да ће убеђени антифашисти нужно изградити фашистички систем, уколико им уопште успе да одрже ЕУ.

1.2. Ако погледамо тзв. демократски поредак у развијеним земљама, Немачка, Француска, за потребе ове расправе САД, свеједно, видећемо да је он такође оптерећен веома великим изопачавањима демократије. Подела власти на законодавну извршну и нарочито судску је под сталном превагом извршне власти. Партијски живот је у недопустивој мери борба за голу власт, а не конкуренција идеја и у још већој мери под утицајем интересних група. Цивилно друштво нема снаге да битно утиче на одлучивање. Медији су под контролом крупног капитала и суштински пате од недостатка и контроле власти и разматрања битних питања за друштво и неговања културних образаца. Али ипак, неких граница, макар у унутрашњој политици (ако се помиримо са тиме да спољна политика неизлечиво пати од примене голе силе према свима слабијима и у свим областима, а то јесте фашизам) има.

Ако се неко баш брутално окоми на више судија, друштво ипак реагује (Саркози и Берлускони "слупају" понеког судију, али и то рађа више отпора него што они могу да поднесу), ако нека партија претера у личним користима, опозиција ипак то искористи и казни. Јесу медији под контролом, али ако неки утицајни медиј, нпр. Шпигл, напише

уводник против Меркелове, онда је то озбиљан проблем. Људи се везују ланцима на улици (или скидају голи), туку с полицијом, блокирају пруге и ма колико то било у том тренутку неуспешно, ипак делује ограничавајуће на онога ко врши власт.

1.3. Свега тога у контроли Европске комисије (ЕК) нема. Извршна власт у ЕУ је далеко доминантнија у односу на друге гране власти него у било којој другој националној држави. О предлозима ЕК у највећој мери одлучују тела ЕУ која су и сами израз извршне власти држава чланица. Никакве стварне опозиције политичке тамо нема (нека глума да се оправдају огромне привилегије и буквално ништа више до тога). Не постоји цивилни сектор на нивоу ЕУ. Не постоји ниједан медиј на коме би било ко мога да изнесе било шта против нпр. Бароза и да он буде стварно уздрман. Његов (уопште положај свих водећих представника извршне власти ЕУ) искључиво зависи од подршке коју имају од: а) канцелара Немачке, б) председника Француске и в) премијера Британије. И тачка.

1.4. ЕУ нема механизме ни на нивоу уобичајених механизма контроле власти који постоје у националним државама. Ни приближно томе. А знамо из историје да су и ти национални механизми у одређеним условима недовољни да зауставе фашизам.

1.5. Овај проблем ЕУ мање долази до изражаја у ситуацији када је веома велики део суверености у одлучивању остао у надлежности националних држава.

Проблем настаје када од царинске уније и делимично монетарне уније морате да прерастете у фискалну унију, односно да кренете путем успостављања федералних односа (Хабермас каже не ни конфедерација ни федерација, него нешто ново, о томе нешто касније).

1.6. У стању у коме је ЕУ, не само еврозона, нужно је веома брзо и веома обимно повећање овлашћења институција ЕУ. Поред повећања овлашћења мора се одустати од консенсуалног одлучивања, односно право вета се може задржати само за главне државе ЕУ (и Саркози управо то хоће да каже када инсистира да никаква наднационална творевина неће настати. Неће за Француску, а за Грчку? О Србији да уопште и не говорим).

Дакле, ЕУ се нужно креће, уколико хоће да опстане, ка веома великим овлашћењима са

готово никаквом контролом (законодавном, судском, политичком, цивилног друштва, јавности, стручном, синдикалном итд.), што законито, у огромној мери, повећава опасност од фашизације.

1.7. Истовремено то повећање власти у корист ЕУ има за циљ да брзо и немилосрдно: а) контролише све битне економске токове у земљама чланицама, б) слама отпоре на које наилази или може наилазити у спровођењу политике.

1.8. Та неопходна неосетљивост (неопходна из угла потребе опстанка ЕУ) за људске судбине, судбине читавих друштвених слојева, па и целих нација, у склопу огромних овлашћења, без реалне контроле власти (која је понављам недовољна и на нивоу који „контролише“ извршну власт у нпр. Немачкој) нужно води ЕУ у фашизам. Фашизам неко кратко време може бити избегнут натприродном мудрошћу и урођеном племенитошћу онога ко руководи тим процесом, али структурно, свако управљање које је мање од генијалног води у фашизам.

2. ЕУ ни федерација ни конфедерација него нешто ново

2.1. Идеја да стабилно утемељење, уз поштовање демократије, ЕУ може остварити само уколико је „нешто ново“ је заиста тачно. Уколико се жели изградња једног глобалног грађанског друштва са пренетим овлашћењима од појединца на целину, ради обезбеђивања функционалности развоја. Уз изградњу европског идентитета и уз подршку нових система комуникације који начелно омогућавају лакшу координацију ставова милиона људи.

2.2. Одмах се примећује да наведена слика ЕУ нема никакве везе ни са стварном ЕУ ни са било којом другом политичком творевином на свету. Наравно, то што нешто не постоји није никакав аргумент да не може бити, а још мање да не треба бити.

2.3. Ипак, та чињеница упућује на опрез, или боље речено на увођење у анализу разлога због чега је то тако. Пре свега савремена друштва почивају на похлепи. Ми то уобичајено зовемо „тржишна економија“. И ЕУ почива на похлепи. Даље, друштва почивају на страху. Једни да неће и даље моћи да пљачкају друге, а други да неће моћи да се одбране. И ЕУ почива на страху.

Задатак политике, у западној цивилизацији, јесте да обезбеди несметани развој похлепе и одагна страх. У крајњој линији, реч је о новцу и оружју.

2.4. Меркелова је у праву када каже да је у питању криза поверења. Само што се та криза не може превазићи силом уз поштовање демократских начела и на основу концепта да само појединци имају права. Према томе, неповерење се има укинути, тако што ће се право на постављање питања ограничити на сами врх пирамиде, а право одлучивања свести на два-три гласа.

2.5. Идеја о изградњи ЕУ као нечег новог, нужно значи да се сви субјекти, па и најмоћније државе, одрекну дела одлучивања у корист неког новог органа или овлашћења ЕУ, верујући да је такво одрицање на добробит свих. У неповерењу које постоји, овакав пренос би можда могао бити остварен након веома дугих, деценијских, расправа и са брижљиво смишљеним контролним механизмима. То време се данас реално мери месецима највише (да оставимо по страни англосаксонску пропаганду која говори о данима за одлуке у ЕУ). Не ни година, а камоли деценија.

Додатни проблем је у томе што би држава која искористи наивност других могла да максимализује своју похлепу, у ситуацији када би сви други партнери били окренути светлој будућности.

2.6. Идеја стварања новог била је теоријски веома изграђена у идеологији СФРЈ. У тим оквирима она је делимично била и остварена. Разлике између држава чланица и по економској снази и по изграђености институција су биле мале у поређењу са разликама у ЕУ. Културолошки оквир је био веома сличан. Јединственији него што је то рецимо данас у САД, а о ЕУ да и не говоримо. Секуларност је била масовно прихваћена, тако да верске разлике нису играле значајнију улогу. Информациони простор је био јединствен. Оквир СФРЈ је обезбеђивао безбедност од спољног напада. То „ново“ у СФРЈ снажно се ослањало на, веома доступно најширим слојевима, квалитетно образовање, здравство и становање. Око 10% становништва се изјашњавало као „Југословен“, а још знатно више њих се тако осећало.

И поред тога, када је тако нешто и постојало (а не у „настанку“ као у ЕУ) било је потребно да пет година на власти буду погрешни људи, па да се све распадне.

2.7. А замислите да тако нешто настане у ЕУ. Приговор да је СФРЈ имала спољне противнике (иначе тачан) нема важности, због тога што ЕУ такође има веома озбиљне спољне противнике. Та идеја „новог“ у ЕУ не може да прекорачи у операционализацији питање о томе „како се гласда“ а не нешто садржајније од тога (шта радити, у ком правцу, шта и када развијати и како итд.).

2.8. Оно што се додатно често превиђа у одбрани демократије јесте чињеница да тај политички оквир по правилу није у стању да доноси стратешке одлуке. Није у стању да реши кризе. Ни на нивоу националних држава, а замислите тек на нивоу ЕУ.

То не значи да демократске принципе треба одбацити. Просто морамо бити свесни да су проблеми савремених друштава тако сложени и обимни да је четворогодишњи мандат сасвим неодговарајући. Ово нарочито због тога што он и није заиста четворогодишњи, него двоипогодишњи. Пола године док се инсталира нова власт и последња година је посвећена новим изборима. Далекосежне одлуке се у тим оквирима могу доносити само силом или се од њиховог доношења мора одустати, да би се поново победило на изборима. И то се управо догађа и у САД и у земљама ЕУ.

Још далеко компликованије доношење одлука у концепту ЕУ као глобалног грађанског друштва нужно води цео систем у парализу. Заговорници ове идеје не виде судбоносну везу између демократских правила у сложеним системима и малих овлашћења о којима се одлучује. Чим се одлучује о битним стварима, онда се или одлучивање измешта у нпр. Европску централну банку (где од демократског одлучивања нема ништа), или се то задржава на нивоу националних држава.

2.9. Укратко, ЕУ се нужно мора развити као заједница са великим овлашћењима да би опстала, али у том случају она никако не може бити демократска, односно нужно мора бити заснована на моћи знатно уже структуре унутар ЕУ.

Или неће опстати.